

دکتر مرجان گودرزی
پزشک عمومی

به بهانه فصل تابستان

فصل آب بازی و حس زیبایی شناختی کودکان

بازی با آب و هدف‌های یادگیری اولیه در کودکان

بازی با آب تقریباً در رشد همه ابعاد کودکان به‌ویژه در سال‌های اولیه تأثیر فراوان دارد و سودمندی‌های آن را می‌توان از جوانب گوناگون نگریست. موارد زیر از این جمله‌اند که پرداختن به هر یک نیاز و فرصت دیگری را می‌طلبد.

- رشد شخصی، فردی، اجتماعی و عاطفی
- رشد فیزیکی
- رشد قوای خلاقه و پاسخ‌گویی حسی
- رشد ریاضی و تفکر منطقی
- پرورش و رشد ارتباطی، زبان‌آموزی و سوادآموزی
- کسب دانش و شناخت از محیط و دنیای پیرامون

کلیدواژه‌ها: آب‌بازی، زیبایی‌شناختی، یادگیری، رشد

آب مایه حیات و اساس زندگی و منبعی جاذب و وسوسه‌گر برای تمام سنین است. منابع آب و آب‌نماها و آبشارهایی که در مکان‌های عمومی تعبیه می‌شوند، علاوه بر زیبایی، آرامش‌بخش و تنش‌زدان نیز هستند. تقریباً هر کسی از دست‌ورزی با آب، گرفتن دست‌ها در زیر شیر آب روان و همچنین شنا و غوطه‌ور شدن در آب و فرو بردن سر و بدن در آب و حمام گرفتن با آن لذت وافر می‌برد؛ تا جایی که امروز هیدروتراپی یا آب‌درمانی راهی برای رفع مشکلات جسمی، ناراحتی‌های مفصلی و بازسازی ماهیچه‌ها و نوعی استراحت تلقی می‌شود.

اما نیاز کودکان سنین زیر شش سال به آب از نوع ویژه‌ای است. آب برای کودکان این سنین رسانه‌ای تلقی می‌شود که حد وسیعی از یادگیری را شکل می‌دهد و تجربه‌های ارزنده‌ای را فراهم می‌آورد. به همین جهت، بسیاری از مراکز فرهنگی و آموزشی، مهدکودک‌ها و پیش‌دبستانی‌ها سعی دارند مکان و موقعیتی را برای کودکان فراهم آورند تا به‌ویژه در تابستان و ماه‌های مناسب سال، زمانی را به دور از دغدغه‌های آموزشی، مقررات دست‌وپاگیر و فراغ بال با این ماده فرحبخش و روح‌نواز به بازی بپردازند.

نبايد کودکان را با سرزنش و يا فرامین تند از بازی و ادامه آن منع کرد. مقررات زياد و کلمات دستوری در هنگام بازی‌های خلاق، دستیابی به هدف‌های مورد نظر را دشوار می‌سازد

برای جلوگیری از هرگونه عفونت و آلودگی احتمالی، بسیار حائز اهمیت است که آب ظروف، استخر و هرگونه موقعیت برای آب‌بازی را بعد از هر جلسه بازی کودکان تعویض یا پاک‌سازی کنیم. کودکان نیز بعد از هر بار بازی دست‌هایشان را بشویند

یاد می‌گیرند و به درک عملی نایل می‌آیند. یک مربی دانا می‌تواند هدایت کار را چنان به‌عهده گیرد که با استفاده از کلمات و دست‌ورزی کودکان چالش‌های فکری آن‌ها را دامن زند و آن‌ها را به فکروری تشویق کند.

به هر حال، برای جلوگیری از هرگونه عفونت و آلودگی احتمالی بسیار حائز اهمیت است که آب ظروف، استخر و هرگونه موقعیت برای آب‌بازی را بعد از هر جلسه بازی کودکان تعویض یا پاک‌سازی کنیم. کودکان نیز بعد از هر بار بازی دست‌هایشان را بشویند. وسایل کمک‌های اولیه، حوله و مواد شست‌وشو دهنده را نیز باید در مکانی نزدیک به این محل‌ها و موقعیت‌ها نگه داشت. مطمئناً در این صورت هم بزرگ‌ترها مضطرب نخواهند بود و هم کودکان با شادی به این تفریح و سرگرمی و موقعیت یادگیری مشغول می‌شوند و در هر نوبت از آن استقبال می‌کنند.

سازماندهی فضای آب‌بازی و تنظیم مکان مناسب برای کودکان

موقعیت آب‌بازی را باید در جایی فراهم کرد که امکان آلودگی آن وجود نداشته باشد، حتی در ظروف بزرگ، لگن‌های جدار و استخرهای پلاستیکی نیز می‌توان چنین موقعیتی را برای کودکان فراهم آورد. شرط اساسی این است که پر و خالی کردن این ظروف ساده و به دور از دشواری باشد و تمیز کردن آن‌ها به آسانی صورت گیرد. این ظروف باید بزرگ و جدار و به حد کافی قابل دسترس باشند تا بتوانند چند کودک را در خود جای دهند و کودکان به راحتی و به دور از تنش از آب استفاده کنند. ایمنی و بهداشت آب و فضای آب‌بازی باید جدی گرفته شود. چون امکان ادرار کردن، و... آب دهان و بینی انداختن در آب به صورت غیرارادی برای کودکان به وجود می‌آید. به همین جهت، نظارت از نزدیک در این موقعیت باید به‌درستی و با مسئولیت صورت گیرد. چنانچه امکان آب‌بازی در محیط بسته و فضای درونی فراهم باشد باید کف زمین از جهت لیز خوردن و به وجود آمدن حوادث، مورد توجه دقیق قرار گیرد و به‌طور مرتب پاک شود.

لباس کودکان به هنگام آب‌بازی

در هنگام آب‌بازی کودکان باید از پیش‌بندهای پلاستیکی و با ضدآب استفاده کنند و استین‌هایشان باید به اندازه کافی بالا باشد. چنانچه تمام لباس کودک هم خیس شود نباید او را با سرزنش و یا فرامین تند از بازی و ادامه آن منع کرد. مقرررات زیاد و کلمات دستوری در هنگام بازی‌های خلاق، دستیابی به هدف‌های مورد نظر را دشوار می‌سازد. بنابراین، تا حد ممکن از «نه» گفتن بپرهیزید. البته به شرطی که محیط را پاک و ایمن نگه دارید و نظارت و مشاهده دقیق را صورت دهید و برنامه ارزیابی درستی را به وجود آورده باشید.

وسایل و ابزار برای آب‌بازی کودکان

تهیه وسایل مناسب برای آب‌بازی کودکان نیز نیاز به تفکر درباره اهداف بازی، قابلیت‌های کودکان و سن آنان و زمان بازی آن‌ها دارد. این وسایل و ابزار لزوماً نباید از نوع تجاری و تبلیغاتی و گران باشند بلکه باید از محیط خانه، محیط آموزشی و طبیعت پیرامون انتخاب شوند تا کودکان به راحتی و بدون دغدغه از بازی با آن‌ها لذت ببرند. کودکان از مشاهده غوطه‌ور شدن، فرو رفتن و یا تهنشین شدن بسیاری از وسایل محیط طبیعی مثل برگ و شاخه درختان، قاشق و لیوان و ظروف و وسایل اندازه‌گیری احساس شگفتی فوق‌العاده‌ای پیدا می‌کنند. آن‌ها با پر و خالی کردن وسایل گوناگون و کوچک و بزرگ و بالا و پایین بردنشان درباره مفاهیم ریاضی، علمی و منطقی